

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Univerzita Palackého v Olomouci – Filozofická fakulta – Katedra psychologie

Autor práce: **Bc. Nikol Figalová**

Název práce: **Překlad a psychometrické vlastnosti české verze škály vnímaného stresu**

Autor posudku: **PhDr. Martin Seidl, Ph.D.**

oponent práce

Autor posudku hodnotí práci v každé kategorii na škále A – F, přičemž hodnota „F“ v jakékoliv kategorii znamená nedoporučení práce k obhajobě. Hodnota A znamená excelentní práci překračující standardní nároky na diplomovou práci. Při uvedení hodnoty A je vždy nutné slovně uvést důvody, v čem je práce nadstandardní. Při uvedení hodnoty D, E nebo F je vždy nutné uvést důvody, které hodnotitele vedly k snížení hodnocení. Průměrně dobrá práce dle požadavků a norem katedry je hodnocena hodnotou B nebo C. Každá oblast hodnocení (viz níže 1 – 5) má jinou váhu při stanovení celkového hodnocení práce. Celkové hodnocení práce je dáno komplexním posouzením práce autorem posudku.

V případě teoretické práce autor posudku extenzivně zpracuje hodnocení v bodě 2, v bodě 3 se věnuje zejména stanovení problému a cílů práce, v bodě 4 se zaměřuje na analytickou práci studenta a schopnost studenta postulovat na podkladě literatury závěry novým způsobem (úhel pohledu, nové spojitosti, kritické myšlení).

Hodnota

A - F

1 Aktuálnost problematiky, originalita práce, společenská potřeba práce, praktický přínos práce.

B

Práce se věnuje psychometrickým vlastnostem české verze škály PSS a představuje rozsáhlou validizační a standardizační metodickou studii. Prostřednictvím metody lze zachytit prožívání, kterému není věnována pozornost trendově, ale trvale pro jeho vysoký význam. Svým rozsahem i tematickým zaměřením je práce originální, společensky potřebná a výstupy mají zcela přímý přínos ve výzkumu i praxi. Množina metod určených k zachycení subjektivního prožívání zátěže a stresu byla rozšířena o další zajímavou možnost a já tento počín hodnotím velmi pozitivně. Přes výše uvedené se však nelze ztotožnit s tvrzením, že v ČR nejsou dostupné metody k definované oblasti (případně jsou dostupné jen ty, které autorka jmenuje). Mezi tvrzením „nenašel jsem“ a tvrzením „nejsou“ je poměrně významný rozdíl, který doporučuji reflektovat.

2 Úroveň a kvalita teoretické části práce (přehled poznatků). Samostatnost zpracování, vhléd autora do problematiky, literární prameny, využití databází, zahraniční literatury.

D

Teoretická část práce zaujímá 29 stran, které jsou podloženy 118 zdroji, což je počet nadstandardní. První kapitola se věnuje úvodu do problematiky stresu, další dvě pak již přímo diagnostice (první je ne zcela vyčerpávajícím přehledem dostupných metod a druhá se již věnuje metodě PSS). Přes extenzivní množství zdrojů je teoretická část práce nejméně zdařilou v celé práci. Vymezení stresu se odvolává na koncepty, které jsou dnes do značné míry historické a zcela opomíjí v současnosti dominantní teorii stresu v psychologii (Allostasis, Sterling a Eyer, 1988) i redefinici pojmů *distres* a *eustres*. Teoretické pozadí PSS není v práci dostatečně osvětleno. V textu se opakovaně objevují odkazy na další autory s konstatováním, že škála má silné teoretické zakotvení, není však zřejmé jaké. Z popisu škály je ale zřejmé, že aktuální teorii stresu tato škála neoperacionalizuje. Kterou tedy ano? Počet studií, ve kterých se škála objevuje ani množství autorů není pro teoretické vymezení relevantní, protože právě selhávání vazby mezi metodou a teorií je v poslední době jednou z nejvíce kritizovaných oblastí například v psychologii práce a organizace. Z mého pohledu teoretická část práce selhává také v uchopení *state-trait* problematiky, což se dále promítá i ve výzkumné části práce. Nejlépe to demonstrovuje výrok „častou reakcí na stres je úzkostnost, jakoby stav

predikoval rys, nikoliv obráceně. Ostatně celou práci se v podtextu objevuje otázka, zda s ohledem na pojmenování subškál PSS a vysoké korelace s neuroticismem neměří PSS spíše neuroticismus než subjektivně vnímaný stres.

3 Formulace problému a cílů práce, výzkumný design, využití adekvátních metod a technik zpracování (výzkumných, statistických, jiných).

A

Metodologické uchopení demonstruje velmi pokročilé schopnosti autorky práce a jako celek představuje zlatý standard. Bylo mi potěšením číst popis designu. Byť to nic nemění na vysokém hodnocení oblasti, s dílčími postupy se neshodují. Shrnuji:

- Řešení časové reliability je zajímavé výzkumně, ale ve vztahu k parametrům metody zaměřené na stav není relevantní.
- Zařazení STAI je velmi užitečné, nikoliv však ve smyslu, jakým byla škála použita. STAI může pomoci ověřit, zda PSS vysvětluje rozptyl dalších proměnných nad rámec úzkostnosti nebo PSS ve skutečnosti měří to stejné (jak napovídají výsledky citovaných studií).
- Ve stratifikačním dotazníku se objevují položky na chronické stresory, které však cílí pouze na poslední měsíc. Není jasné, z čeho autorka čerpá, když předpokládá, že chronické stresory se týkají měsíce (viz rozpor s konceptem Allostatic Load (McEwen a Stellar, 1993)).

4 Zpracování a prezentace výsledků práce, interpretace výsledků, diskuse, závěry.

B

Výsledky jsou prezentovány jasně, pečlivě a zcela transparentním způsobem. Vyzdvihují zde mimořádnou úroveň textu, která v mnohém předčí publikované studie. Právě oblast výsledků je hlavním důvodem pro hodnocení oblasti jako B. V diskusi jsem bohužel nenašel očekávané zamýšlení, 80% textu je opakováním popisu designu a výsledků. Znovu, nebo možná právě proto, chybí kontakt metody s teorií a hlubší vhled do podstaty výsledků za hranici statistiky. Závěry nejsou zpracovány korektně, protože znovu opakují dílčí výsledky statistiky, které již jednou byly popsány. Závěry mají výsledky shrnout ve stručném konstatování, nikoliv opakovat již sdělené. V kontextu výsledků se také zpětně zamýšlím nad kritickým hodnocením jiných metod, které autorka popisuje v předcházejícím textu. Ano, mají v mnohém nedostatky, ale ani PSS není dokonalé (přesněji řečeno, problém jedné latentní proměnné vs. dva faktory či vysoké korelace s neuroticismem si z mého pohledu zasluhuje další pozornost).

5 Formální zpracování práce, jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava práce, dodržení publikační normy.

A

Práce splňuje požadavky kladené Katedrou psychologie FF UP v Olomouci na diplomovou práci. Publikační norma byla dodržena a práce má vysokou úroveň zpracování formálních náležitostí. Menší počet překlepů a nekonzistence v seznamu literatury celkovou úroveň zásadně nesnižují.

Hodnocení celkem:

Práci doporučuji k obhajobě

Návrh klasifikace práce: **B**

Datum: 6.5.2019

Podpis:

* nehodící se vymažte nebo škrtněte